

שׁוּחַד

דברים טז: כ-לא-תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים:
צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את-הארץ אשר-ה' אלהיך נתן לך

שמות כג: ח-מדבר-שקר תרחק ונקי וצדיק אל-תהרג כי לא-אצדיק רשע: ושחד לא תקח כי השחד יעור
פקחים ויסלף דברי צדיקים:

רש"י דברים ולא תקח שחד – אפילו לשפוט צדק

גור אריה שם אפילו לשפוט אמת. דאי לשפוט שקר, לא יתכן לומר אחריו "כי השוחד יעור", דהא הוא מכוין להטות, אלא איירי שהוא מכוין לשפוט אמת, וקאמר רחמנא לא יקח, דאי אפשר שלא יטה:

כתובות קה: אמר רבא: מאי טעמא דשוחדא? כיון דקביל ליה שוחדא מיניה, איקרבא ליה דעתיה לגביה והוי כגופיה, ואין אדם רואה חובה לעצמו.

ספר החינוך מצוה פג משרשי המצוה, שנאסר עלינו ליקח השוחד אפילו לדון את הדין לאמיתו, כדי להסיר מבינינו ההרגל הרע פן נבוא מתוך כך לדון בשוחד דיני שקר, ודבר ברור הוא, אין צריך מופת.

כתובות קה. והתניא: ושחד לא תקח מה ת"ל? אם ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחייב את הזכאי הרי כבר נאמר: לא תטה משפט! אלא אפי' לזכות את הזכאי ולחייב את החייב, אמרה תורה: ושחד לא תקח!

נפקא מינות:

1) תורה תמימה שמות אינו מובן, דלזכות את הזכאי לאיזו מטרה נותן זה שוחד, ובתוס' בכורות כ"ט א' משמע דנתינת השוחד באופן כזה הוא כדי שישתדל למענו ויטה יותר לזכותו, אבל לדעתי גם זה הוא בכלל לא תטה משפט. ונראה דהנה הבעל דין הזכאי אינו יודע בתחלת הדין שהוא זכאי ולכן נותן שוחד, ובזה האיסור על הדיין, אע"פ שהוא יודע זה, גם י"ל דאיירי לאחר גמר דין שהזכאי נותן לו מתנה שדנהו לזכות אף שהאמת כן הוא, ובאמת כן משמע מדברי הרא"ש פרק זה בורר והובא ברמ"א חו"מ סי' ל"ד סי"ח [לענין עדות, וצ"ע שהשמיט זה בהלכות דיינים] ודלא כלבוש שמתיר בכה"ג, ולפי פירושנו ראה מוכרחת לדברי הרא"ש.

2) דרישה חושן משפט ט סק"א אפילו לזכות הזכאי. כבר כתבתי בפרישה לשון הגמרא דכתובות בטעם הדבר ואף שלפי ההוא טעמא לכאורה מותר ליקח מתרווייהו בשוה דא זלא שייך ההוא טעמא אבל זה אינו דבהדיא איתם שם בגמרא דאסור... ע"כ צ"ל דאסרה תורה מכל וכל כדי שלא תחלוק בין שוחד לשוחד.

טור חושן משפט ט ולא שוחד ממון לבד אלא אפילו שוחד דברים כההוא עובדא דאמימר דהוה יתיב ודן דינא פרח גדפא ויתיב ליה ארישיה אתא ההוא גברא ושקיל א"ל מאי עבידתך א"ל דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינו ותו מר עוקבא הוה יתיב שדי רוקא קמיה אתא ההוא גברא וכסייה אמר ליה פסילנא לך לדינא וכל כיוצא בזה על כן צריך כל דיון להרחיק מזה:

3) ב"ח שם ולא שוחד ממון בלבד וכו'. כ"כ הרמב"ם לשם והוא ברייתא בפרק בתרא דכתובות ודייק מדלא כתיב בצע לא תקח ומשמע מפשטא דברייתא דשוחד דברים נמי מדינא פסול והכי משמע

מדברי הרמב"ם... אבל מדברי התוספות לשם משמע דכל שוחד דברים אינו אלא חומר א בעלמא
אבל פסולים לא היו